

Poznáváme svět

Tentokrát budeme cestovat po světě a poznávat cizí kraje. Děti dostanou cestovní deníky, do kterých si budou lepit vlaječky států. Vlaječek je celkem třicet a soutěž bude trvat asi do dubna. Potom se vyhodnotí. Úkolem je nasbírat co nejvíc vlaječek.

Česká republika

Dnes navštívíme nejkrásnější zemi na světě. Co myslíte, která to asi je? Že by Amerika? Nebo Austrálie? Kdepak, přece Česká republika! Země, ve které žijeme, je ta nejkrásnější! Můžeme o tom slyšet i v naší hymně – najdeme u nás vody, lesy, hory...to všechno najdeme v naší zemi. Také mnoho historických památek, kostelů, klášterů, hradů a zámků. Znáte např. některá poutní místa u nás? Která?

Naše země je také známá tím, že u nás žije mnoho šikovných lidí. Umělci, sportovci, mistři světa. Ale také – z naší krve, z našeho rodu pochází mnozí hrdinové. Známe je už stovky let a stále je máme rádi. Jsou to naši svatí.

Dynamika – České nebe

Jistě znáte, děti, některé naše světce. Každý světec se znázorňuje s předmětem, který k němu nějak patří. Naším úkolem dnes bude správně poskládat obrázky a světce, který k nim patří. Kněz přinese papíry se jmény svatých /Anežka, Václav, Prokop, Cyril a Metoděj, Zdislava, Jan Nepomucký, Ludmila, Vojtěch/ a také přinese obrázky s atributy /bible, svatozář s pěti hvězdami, závoj, královská koruna, zbroj, veslo, rodina, d'ábel/. Děti mají za úkol obrázky přiřadit k tomu správnému světci.

Kněz potom vysvětlí: “Naše země je tedy ta nejkrásnější, protože v ní žijeme. Najdeme zde mnoho šikovných lidí, mistrů světa, ale především ty největší hrdiny – to jsou naši svatí.”

Austrálie

Tentokrát poletíme letadlem několik tisíc kilometrů a navštívíme stát, který je zároveň světadílem. Ti větší už asi tuší, že to bude Austrálie. Je to kontinent, na kterém žije asi 18 milionů obyvatel. Na jeden kilometr čtvereční připadají dva lidé.

Kolem Austrálie najdeme jednu velkou pozoruhodnost. Je to velký korálový útes. Ten se vytvářel tisíce a tisíce let. Je dlouhý dva tisíce kilometrů a patří k vyhledávaným turistickým atrakcím. Jinak pro tuto zemi jsou typická i některá zvířata, která jinde nežijí. Nejznámější je jistě zvíře, které je symbolem státu. Není to nikdo jiný než **klokan**. Sympatické zvířátko, které je skutečným mistrem ve skoku do dálky. Můžeme zde potkat i jeden druh psa. Na první pohled vypadá jako domácí pes, ale ve skutečnosti je divoký. Je to **pes dingo**, kterého známe ze zoologických zahrad. Na tomto kontinentě žije i jedno velice zvláštní stvoření. Jako by ho někdo poskládal z mnoha zvířat. Je to savec, ale přitom klade vejce tak jako ptáci nebo hadi. Sám vypadá tak trochu jako pták i jako zvíře. Je to **ptakopysk**. Žije zde i druh malého a roztomilého medvídka a ten se jmenuje koala. Najdeme zde i labutě. Ale pozor – jsou černé! A nemůžeme zapomenout na tvora, který se jmenuje **emu** – to je zase druh pštrosa. Všechna tato podivná a zajímavá zvířata žijí v Austrálii.

Můžeme zde potkat i domorodce. Ti se sem dostali tak, že asi před 50 000 léty připluli na loďkách. Dodnes dodržují prastaré zvyky. Malují si tváře i těla. Mají posvátné jeskyně, které jsou pomalovány obrazy zvířat a lovců. Sami k lovu používají luky, šípy, oštěpy a také jeden velice zvláštní nástroj, který se jmenuje bumerang. Bumerangem dokážou trefit cíl a bumerang se ještě k tomu vrátí zpátky. Domorodci mají také své totemy a ty hlídají jako oko v hlavě. Běda, kdyby ho někdo ztratil! Jinak v největší úctě jsou ti nejstarší lidé, protože oni znají zpaměti všechny písně, i vyprávění a příběhy předků.

Dynamika s bumerangem

Kněz přinese bumerang (dá se zakoupit v hračkářství). Zeptá se dětí, jestli by také chtěly bumerang. Děti jistě budou chtít tento zajímavý nástroj a tak kněz ho nechá všem přinést. Děti ale dostanou malé bumerangy vystřižené z papíru. Každý dostane jeden i s tužkou. Kněz potom vysvětlí: “Děti, i našim úkolem je házet bumerang. Je to ale trochu jiný bumerang než si myslíte. Je to totiž bumerang lásky. Tím, že někomu projevujeme lásku a máme ho rádi, tak mu házíme bumerang lásky. Proto na papírový bumerang napíšeme, jak můžeme my házet tento bumerang lásky. Jak mohu ukázat mamince nebo tatínkovi, že je mám rád? Jak to mohu dát najevo svým kamarádům?” Papírové bumerangy se potom nalepí na papír. Nejzajímavější odpověď může kněz odměnit skutečným bumerangem a všechny ostatní děti povzbudit k tomu, abychom se všichni snažili házet si navzájem bumerang lásky.

Egypt

Už jsme byli v Evropě, Austrálii a dnes poletíme do Afriky. Navštívíme jednu její zemi na severu, která je známá tím, že byla kolébkou jedné z nejstarších civilizací na světě. Hlavní město se jmenuje Káhira, v zemi žije téměř 60 milionů obyvatel a z toho je asi 7% křesťanů. Ti větší už ví, že se podíváme do Egypta. K tomuto státu neodmyslitelně patří řeka Nil – 97% obyvatel žije podél této řeky a samozřejmě pyramidy.

Stalo se to v roce 1922. Tehdy jeden archeolog, jmenoval se Carter, prováděl se svým týmem vykopávky v Údolí králů. To je místo v Egyptě, kde byli pochováváni faraoni. Lidé jim říkali: “Tady už nic nenajdete, tady už je všechno prohledané.” Carter se už také chtěl vzdát hledání a jet domů. Prohledali celé Údolí králů do posledního místečka a nic. Zbývalo jediné místečko, přes které chodili turisté, aby si prohlédli vykopávky. A tady začali kopat. Nejdříve našli malý schod, potom schody další. Pak narazili na zazděné dveře a za nimi na dlouhou chodbu. Pak následovala pečeť. Vytvořili otvor a nahlédli dovnitř. Před očima se jim objevil poklad nesmírné ceny – samé zlato, sochy, slonovina, jenom oči přecházely! Byla to místnost, ve které byly věci pro faraona, aby si je mohl vzít s sebou na věčnost. Zlaté židle, stoly, postele, zlatý kočár, vycpaná zvířata, jídlo – prostě všechno, na co si vzpomeneme. Ale to ještě není všechno. Za touto místností narazili na sarkofág, který byl celý ze zlata. Víko bylo tak těžké, že ho lidé nemohli unést a tak museli vyrobit kladku. Pod víkem byly ještě dvě další vrstvy a pod nimi mumie krále Tutanchamona. Na tváři měl zlatou masku a celé tělo bylo posypáno drahokamy. Došlo k jednomu z největších objevů v dějinách archeologie.

Proč tolik zlata? Protože lidé tenkrát věřili, že faraon je bohem. Kromě něho uctívali v Egyptě i jiná božstva. Většina z nich měla hlavu zvířete. Uctívali např. boha, který měl podobu krokodýla, posvátného ptáka ibise, šakala nebo paviána. Ze všeho nejvíc ale uctívali boha Slunce. To proto, že bez Slunce není život.

Dynamika s hieroglyfy

Starí Egypťané byli velice šikovní. Uměli stavět pyramidy, balzámovali těla lidí i zvířat, vyráběli papyrus, na který potom psali. Jejich písmu se říká hieroglyfy a je to písmo obrázkové. Neznali ještě písmenka jako my a tak místo písmenka namalovali vždy nějaký obrázek. A my se dnes budeme učit hieroglyfy. Vlastně si je sami vymyslíme.

Děti přinesou velký papír a někdo na něj napíše: Bůh je naše slunce. Kněz vysvětlí: “Egypťané tenkrát uctívali boha Slunce. Je to pravda, že bez Slunce není život. Ale odkud se vzalo Slunce? Bůh ho stvořil. Kdyby nebylo Boha, nebylo by ani Slunce. Proto můžeme říci, že naším sluncem je Bůh. Bez něho totiž není žádný život. A nyní se tuto větu pokusíme napsat pomocí hieroglyfů.” Děti mají za úkol místo každého písmenka této věty – Bůh je naše Slunce – namalovat obrázek a tak vytvořit obrázkové písmo /např. bonbón jako b, úl jako ů, hokejka jako h atd./. Kněz může dětem pomoci.

Nakonec ještě může kněz uvést na pravou míru, jak to bylo vlastně s faraony. Nebyli to žádní bohové, ale byli to lidé jako my. Chudák faraon si navíc chtěl tolik věcí vzít s sebou na věčnost. Všechny věci tady ale jednou budeme muset nechat. Ale to, co půjde s námi, to je láska, kterou jsme v životě rozdávali, a to je to nejdůležitější!

Turecko

Dnes se podíváme do země, která leží v Evropě a zároveň také v Asii. Je to Turecko. Hlavní město se jmenuje Ankara. Jinak Turci jsou známí tím, že rádi obchodují – všude je možné vidět krámky se zbožím. A také rádi pijí kávu a čaj a kouří vodní dýmky.

Nás ale bude zajímat historie této země. V Turecku najdeme starobylé město Efes, které je známé tím, že zde působil jeden čas i svatý Pavel a přinesl do této oblasti křesťanství. Ve městě najdeme i velký amfiteátr s 24 tisíci míst pro diváky. Nádherná je i Kappadokie, kde zase podle tradice působil svatý Petr. Zde můžeme vidět prastaré kostely, vytesané do skály i splet' podzemních chodeb.

Všichni také velmi dobře známe pověst o Tróje. Toto místo se také nachází v Turecku a v roce 1871 ho objevil jeden německý archeolog. Toto místo před mnoha a mnoha léty obléhali staří Řekové. Trójané se úspěšně bránili 10 let. Řekové už z toho byli nešťastní a přemýšleli, jak by obyvatele Tróje přelstili. Potom někoho napadl tento nápad : dáme jim dar! A tak se také stalo. Řekové postavili obrovského dřevěného koně, do kterého se ukrylo několik jejich vojáků. Nic netušící Trójané dar přijali a koně si vzali do města. Ale ouha – když nastal večer a všichni usnuli, tak vojáci potichu vyskákali z koně, otevřeli brány města a vpustili dovnitř své přátele a ti potom už jednoduše všechny Trójany pobili. Touto lstí bylo město dobyto.

Na území Turecka ovšem také najdeme jednu biblickou horu. Víte, jak se jmenuje? Je to samozřejmě Ararat. Bible říká, že právě na této hoře přistála po velké potopě Noemova archa. Už cestovatelé středověku tvrdili, že loď na této hoře viděli. Máme tedy několik zajímavých svědectví, ať už cestovatelů nebo letců, kteří říkají, že archu skutečně viděli. Jedna z posledních výprav se uskutečnila v roce 1955. Byla to výprava dvou lidí – pana Navarry a jeho syna Rafaela. Rafael měl tenkrát pouze 11 let a výstup na horu byl pro oba velice namáhavý a nebezpečný. Ararat totiž měří něco přes 5 000 metrů a od 4 000 metrů je všude už jenom sníh a led. Jednou kolem nich proletěl obrovský balvan. Jindy zase velký kámen rozbil jejich stan, ale jako zázrakem se nikomu nic nestalo. Jindy byla taková bouře, že za půl hodiny ušli pouze 50 metrů. Až nakonec stanuli u cíle. V dálce uviděli něco jako obrys lodi. Pan Navarra se pustil do kopání, protože loď byla přikryta vrstvou sněhu a ledu. Po dlouhé námaze narazil na dřevo, které se mu podařilo odříznout. Byl to asi 1,5 metru dlouhý trám. Když se vrátili domů a odborníci zjišťovali stáří dřeva, tak ho odhadli na 4 – 6 000 let. Pokud můžeme věřit všem těmto svědectvím, archa na Araratu skutečně je!!!

Dynamika – biblické hory

Kněz přinese plakát, na kterém je namalováno šest kopců. Cílem katecheze je poznávání biblických hor. Tři jsou ze Starého a tři z Nového zákona. Děti mají do hor napsat jejich správný název a na vrchol namalovat obrázek události, která je s horou spojena. Kněz pomáhá uvádět jednotlivé hory a symboly.

Ararat – přistání archy - archa

Mórija – obětování Izáka – beránek

Sinaj – předání desatera – desky desatera

Tábor – hora Proměnění – Ježíš ve slávě

Golgota – hora ukřížování – tři kříže

Hora Olivová – hora nanebevstoupení – Ježíš po pravici Otce

Mexiko

Ve Střední Americe se nachází země, která se jmenuje Mexiko. Stejně tak se jmenuje i hlavní město, které patří k největším městům světa.

Do Mexika cestují každý rok tisíce turistů z celého světa. Je to proto, že zde najdeme pozůstatky staré mayské a aztécké kultury.

Například staří Aztékové byli vynikající zemědělci. Dovedli si poradit i v těžkých podmínkách. A aby úroda nebyla závislá na dešti, tak vymysleli plovoucí zahrady. Jak taková zahrada asi vypadala? Byly to velké konstrukce z rákosu, které pluly po jezeře. Na těchto konstrukcích byly rozprostřena vrstva úrodné půdy a do ní se sázely rostliny. Výhodou bylo, že rostliny braly vodu přímo z jezera. I dnešní hlavní město je vybudováno na takovém jezeře.

Jinak Aztékové stavěli bílé domy bez oken a se střechami, na kterých byly terasy plné květin. Uprostřed hlavního města byla velká pyramida a na jejím vrcholku dva chrámy – boha slunce a boha deště. Zánik této velké a nádherné říše bohužel zavinili Španělé.

My dnes ale navštívíme největší a nejznámější poutní místo Mexika a to se jmenuje Qudalupe. Je to už téměř 500 let, co se na tomto místě jednomu indiánovi zjevila P. Maria. Ten indián se jmenoval Juan Diego a na jednom kopci se mu skutečně zjevila Maria a řekla mu, že si přeje, aby jí lidé na tomto kopci postavili kapli. Indián rychle utíkal za biskupem, ale ten mu nevěřil. Azték se tedy vrátil zpátky na kopec a tentokrát mu Maria, i když byl prosinec, dala pro biskupa kytici růží na důkaz, že všechno je to pravda. Juan si tedy schoval kytici růží pod svůj plášť, aby mu nezmrzly a šel znovu za biskupem. Když ale před ním vytahoval růže, na jeho plášti, přesně na tom místě, kde byly růže schovány, se objevil obraz P. Marie. Všichni v té chvíli padli na kolena. A od této události si sem lidé chodili prohlédnout tento zvláštní plášť s obrazem. To ale ještě není všechno. Je to asi 70 let, co jeden fotograf zvětšil obraz Marie a zjistil, že v očích Marie se nachází nějaké postavy. Celkem jich je 12 a zachycují výjev, jak indián rozprostírá před biskupem svůj plášť. V tomto roce /2002/ papež Jan Pavel II. Tohoto indiána svatořečil a tak i mezi indiány dnes najdeme světce!

Dynamika – Maria jako oko

Na plakát se namaluje velké oko. Kněz vysvětlí: „Každá maminka se stará o své dítě. Nechce, aby mu něco chybělo. Proto se na něho dívá, a jakmile zjistí, že dítě něco potřebuje, tak se mu hned snaží pomoci. Tak to dělá i Maria. Protože je to naše nebeská maminka, tak se na nás také dívá, a když vidí, že něco potřebujeme, tak se hned přimlouvá u Pána Ježíše a prosí ho o pomoc. Co ale udělá dítě, když něco potřebuje? Určitě také poprosí o pomoc. Maria se dívá a pomáhá nám svou přimlouvou, ale je třeba, abychom ji také dokázali poprosit. Proto do velkého oka nyní namalujeme to, o co bychom chtěli Marii poprosit. Za co by se mohla Maria přimluvit u Ježíše? Můžeme to buď znázornit obrázkem, nebo to do oka přímo napíšeme.“

U S A

Tentokrát nepoletíme tak daleko. Z Mexika si to zamíříme přímo na sever do Spojených států amerických. O Spojených státech bychom si mohli asi dlouho povídat. Je to jedna z nejbohatších zemí na světě. Najdeme zde vysoké mrakodrapy. Tři čtvrtiny obyvatel bydlí ve městech. A mnozí z nich stále spěchají. Američané prostě stále nemají čas. A aby čas ušetřili, tak vymysleli rychlá auta, ale také rychlá jídla. Američan rychle zbaští hamburger nebo si dá párek v rohlíku a zapije to ovocným koktejlem nebo ještě lépe coca – colou. Tu vynalezl jeden lékárník, když se pokoušel objevit medicínu proti bolení hlavy. A medicína lidem tak zachutnala, že se tento nápoj dnes pije na celém světě. K objevu došlo v městě Atlanta, kde bychom také našli muzeum coca – coly.

V Americe najdeme ale také nádhernou přírodu. Tato země se může například pochlubit nejdelší soutěskou na světě. Jmenuje se Grand Canyon a jedná se o průrvu dlouhou asi 500 km, v nejhlubším místě měří téměř 2 km a v nejširším 29 km. Kdo by chtěl sestoupit úplně dolů, cesta by mu trvala asi 4 hodiny a zpátky dvakrát tolik. Soutěskou protéká řeka Colorado, což česky znamená červená. Protože písek na dně kaňonu je červený, je taková i řeka. Na první pohled se zdá, že v kaňonu není žádný život. A přece – i když je v kaňonu 40 stupňů tepla, najdeme dole skunka skvrnitého, štíry a různé druhy ještěřů. A samozřejmě zde rostou i kaktusy. V kaňonu je možné i dnes spatřit jeden starý indiánský kmen.

A tak jako k Americe patří indiáni, tak k ní patří i kovbojové. Nejsou to žádní drsní chlapi, jak je známe z televize, ale především to jsou pastevcí. V létě vyvádí stáda na čerstvou pastvu a na zimu je ženou zpět. Co potřebuje každý správný kovboj? Samozřejmě potřebuje dobrého koně. Potřebuje klobouk, který ho chrání před nepřízní počasí. Kovboj nosí pořádné kožené kalhoty, boty s podpatkem na uchycení v třmenech a na botách ostruhy. A jistě nesmíme také zapomenout na laso. I když to ale nejsou drsnáci, jak je známe z filmů, je třeba říci, že takový kovboj musí vydržet v sedle třeba i 15 hodin a to v žáru slunce i dešti. Jistě jste také někdy už slyšeli slovo rodeo. Co to je? Jsou to soutěže kovbojů. Kdo se nejdéle udrží v sedle, to je vítěz. Také jsou oblíbené i závody dostavníků.

Amerika je tedy moderní a bohatá země, země mrakodrapů, hamburgerů a coca – coly, ale také indiánů a kovbojů, kteří zde žijí dodnes.

Dynamika s lasem

Kněz přinese laso. Může se zeptat dětí, k čemu kovbojové laso vlastně potřebují, popř. může i předvést, jak se s lasem zachází. Potom vysvětlí: „Kovboj potřebuje ke své práci laso. Bez něho by byl úplně ztracený. Podobně to ale dělá i Bůh. Hází člověku své laso. Ne proto, aby ho do něho chytil, ale aby mu pomohl. Je to laso, nebo lano záchran. Každému člověku Bůh nabízí svoji pomoc. Znovu a znovu mu hází toto laso pomoci. Jenom je třeba, aby se člověk tohoto lasa chytil. Potom se nemusí ničeho bát.“

Brazílie

Ze Spojených států poletíme tentokrát hodně na jih. Navštívíme totiž největší zemi Jižní Ameriky a tou je Brazílie. Původně to byla portugalská kolonie a byli to Portugalci, kteří zemi pojmenovali podle jednoho druhu těžkého, červeného dřeva brasil.

Brazílie, to je především Amazonka a největší deštné pralesy na světě. Dokonce zde najdeme i území, kam dosud lidská noha nevskočila. A samozřejmě zde žijí ta nejroztodivnější stvoření: Opice, papoušci, z nichž ti největší dosahují velikosti až jednoho metru, nádherní tukani, ale také obávané sladkovodní ryby, které během několika minut dokážou spořádat velké zvíře a to jsou pirani, které mají zuby ostré jako břitva. Žije tu i vzácný sladkovodní delfin, potom zvláštní ryby, které se živí ořechy spadlými do vody, nebo i největší sladkovodní ryby na světě, která se jmenuje arapaima a váží až 200 kg. Nesmíme ale zapomínat ani na predátory, z nichž nejnebezpečnější je kajman, ale také anakonda a zajímavá želva matamata, která klame svým vzhledem a tak chytá potravu. K pralesům také neodmyslitelně patří indiáni, kteří se plaví na svých kánoích po řece a dodnes používají k lovu luky a šípy. Indiánské ženy jsou velice šikovné a vyrábí z palmových listů krásné košíky a rohože a tak si přivydělávají na živobytí. Ještě můžeme také připomenout, že v pralese roste i moc důležitý strom a ten se jmenuje chininovník. Jeho kůra je důležitým lékem proti malárii.

Jinak ale většina Brazilců žije ve velkých městech, celkem asi $\frac{3}{4}$. Největší je Sao Paulo, ve kterém žije víc než 16 milionů obyvatel. Hlavní město Brazílie je velice moderním městem, bylo postaveno celkem nedávno a zajímavé na něm je to, že má tvar velkého letadla.

Brazílie je zemí velkých rozdílů mezi lidmi. Na jedné straně zde můžeme spatřit milionáře, těch ale není tolik a zbytek, těch je nejvíce, tvoří velice chudí lidé. Ti žijí na okraji velkých měst v chudých chatrčích, kde často nemají ani vodu. Mnozí lidé se živí tím, že pracují na velkých kávových plantážích, protože tato země je největším vývozcem kávy na světě.

Brazílie - to je tedy Amazonka s pralesy a indiány, to je bohatství i bída, to je káva, ale především to je fotbal. Snad každý Brazilce hraje, nebo alespoň fandí. Muži, ženy, děti, prostě úplně všichni. Brazilci byli také nejčastěji mistry světa. Naposledy právě letos /2002/, kdy ve finále porazili Německo 2:0. Jeden z největších fotbalových stadionů na světě se také nachází v Brazílii a celkem pojme 200 000 diváků. Ti nejlepší fotbalisté hrají ale v Evropě.

Dynamika s vlajkou

Kněz vysvětlí: „Náš život je vlastně také takový fotbalový zápas. Fotbalové utkání trvá 90 minut, jak dlouho bude trvat náš život, to nevíme. Ve fotbale se nesmí faulovat. Stejně tak i v životě je třeba se vyhnout faulům, tedy hříchům a vlastním gólům. Je třeba hrát fěr. Nakonec rozhodčí ukončí zápas a naposledy zapíská na píšťalku. Tím rozhodčím v našem životě je Ježíš a tím posledním zapískáním, to je naše smrt. Proto ale nemusíme být smutní, protože kdo hrál čestně, kdo nefauloval, tedy snažil se vyvarovat hříchů, toho Pán Ježíš vezme jednou k sobě do nebe. To je ta největší odměna. Ve fotbale mužstvo dostane vítězný pohár, v zápase našeho života je to zase nebe.“

Kněz pokračuje: „Kdo trochu sleduje fotbal, tak ví, jak fanoušci hájí barvy svého klubu. Nosí třeba na sobě šálu fotbalového mužstva, nebo dres oblíbeného hráče. A taky známe vlajkonoše, kteří nosí na utkání zástavy svého klubu a tak tito fanoušci povzbuzují své fotbalisty. Na tom jistě není nic špatného, dobře fandit a povzbuzovat. Kéž bychom ale dokázali být také takovými fanoušky Pána Ježíše. Hájit jeho barvy, fandit mu a nedat na něho dopustit.“ Kněz vybere dvě družstva, rozdá papír a fixy a družstva mají vytvořit vlajku pro Ježíše. Jak asi bude vypadat jeho zástava?

Itálie

Protože jsme už delší dobu cestovali po Americe, podíváme se opět do Evropy. Země, kterou dnes navštívíme, je poloostrovem a má tvar boty. Na mapě skutečně vypadá jako bota. Ti větší už ví, že dnes poletíme do Itálie. Někteří z vás tam už možná byli, protože se jedná o zemi, kterou vyhledávají turisté z celého světa. Ať už kvůli koupání, nebo kvůli nádherným památkám. Nás budou spíš zajímat památky a krásná italská města.

Určitě musíme začít ve hlavním městě a to jmenuje Řím. Prastaré město, které podle pověsti založili dva bratři Romulus a Rémus, je plné památek. Najdeme zde Koloseum, kde bojovali stateční gladiátoři, můžeme zde navštívit i katakomby, podzemní chodby, kde se scházeli tajně pronásledovaní křesťané. Dále například stovky kostelů, ale i vězení, ve kterém byl vězněn svatý Petr, který se na svých cestách dostal až do Říma, kde stejně jako svatý Pavel položil svůj život pro Ježíše. Aby člověk prošel celý Řím a všechno si prohlédl, potřeboval by na to mnoho a mnoho dní.

Jistě můžeme vzpomenout i jiná nádherná města jako třeba Benátky. Ty leží asi na 100 malých ostrůvcích, které jsou spojeny asi 400 mosty. Potom třeba Florencie, nebo největší poutní místo Italů a to je město Assisi, kde žil jeden z nejoblíbenějších světců sv. František, nebo třeba Padova, kde zase působil sv. Antonín. A kdo z nás by neslyšel o šikmé věži v Pise, která se každý rok odklání víc a víc.

My se ale podíváme do jednoho města, které dnes už neexistuje. To město se jmenovalo Pompeje a nacházelo se v blízkosti sopky Vesuv. Stalo se to v roce 79 po Kr. Tehdy se lidé dívali směrem k obloze a pozorovali kouř, který vystupoval z kráteru. Potom se z nebe spustil déšť žhavého popela. Lidé viděli, že je zle. Sopka začala chrlít lávu. Někteří vzali to nejcennější, co měli – peníze, zlato – a utíkali pryč. Jiní se zase chtěli schovat doma. Nikdo už ale nestihl utéci, protože láva přišla do města velice rychle a pohltila celé město i s jejími obyvateli. Tehdy jich tam zůstalo 20 000. Díky této katastrofě ale víme, jak tehdy lidé žili. Láva totiž zakonzervovala celé město i s lidmi. Později se našly úplně zachované domy, lázně, hostince, prostě celé město. V hostincích se našli poháry, talíře a tak víme, jak vypadal život před téměř 2000 léty na území dnešní Itálie. Dokonce se v Pompejích našla i semínka růží a fialek a vědci se rozhodli, že semínka zasadí. Co myslíte, že se stalo? Semínka vzklíčila po 2000 letech.

Dynamika s erbem

Itálie, to je země plná historie. To je také Leonardo da Vinci, Michelangelo, to je také země těch nejnámějších šlechtických rodů, jako byli např. Medičejští. Šlechta se měla moc dobře, měli své paláce, bohatství, zámky, ale také svoje erby. My se dnes pokusíme vytvořit každý svůj erb. Na erbu vždy bylo něco, co patřilo k tomu rodu – někdo tam měl meč, jiný zase nějaké zvíře, budovu apod. Jak by asi vypadal můj erb? Co ke mně neodmyslitelně patří? Jak bych vystihl sám sebe? Byl by to míč, nebo televize, oblíbené zvíře, jídlo, které mám rád? Děti dostanou malý papírový erb a tužku a mají se pokusit namalovat svůj erb. Kněz může potom jednotlivé erby okomentovat.

Vatikán

V Itálii ještě zůstaneme. To proto, že navštívíme stát ve státě. V Itálii totiž najdeme nejmenší nezávislý stát na světě. Je to Vatikán. Jeho rozloha je asi 0,5km čtverečního, na kterém žije asi 800 obyvatel, a jistě nemusím říkat, že všichni jsou křesťané. I když je Vatikán tak malý, má svoji vlajku, hymnu, ale i peníze a známky.

Najdeme zde největší a nejkrásnější křesťanský chrám na světě, který nese jméno prvního papeže sv. Petra. Ale je pravda, že už vlastně není největší, protože v roce 1990 byl v Africe v Pobřeží Slonoviny postaven chrám stejné velikosti, je to vlastně kopie svatopetrského chrámu. Takže tyto chrámy už jsou dva – jeden je v Evropě a druhý v Africe.

To nejzajímavější v chrámu sv. Petra nejsou sochy ani obrazy, ale ostatky sv. Petra. Původně se nad těmito ostatky klenula pouze malá kaplička, ale císař Konstantin, když uvěřil v Ježíše, tak zde nechal postavit velkou baziliku. Ta prodělala mnoho požárů a tak prošla mnoha přestavbami. Do baziliky vedou patery dveře. Zvláště důležité jsou ty poslední vpravo. Je to známá Svatá brána, která se otevírá jednou za 25 let, když je vyhlášeno Milostivé léto, tedy Jubilejní rok. V chrámu jdou do podlahy zapuštěna čísla a nápisy označující délku těch největších světových katedrál. U naší pražské je označená délka 124m. Jinak svatopetrská bazilika je dlouhá 211m a vejde se do ní 80 000 osob.

Kromě baziliky jistě nesmíme také zapomenout na Sixtinskou kapli, jejímž autorem nebyl nikdo jiný než slavný Michelangelo.

Když je Vatikán státem, tak má také prezidenta? Nejvyšším je samozřejmě papež. My mu neříkáme prezident, ale říkáme o něm, že to je hlava katolické církve. Kněz může děti trochu vyzkoušet, jestli ví něco o současném papeži: „Jak se jmenuje současný papež? Jaké je jeho občanské jméno? Ze které země pochází? Kdy byl zvolen papežem a jak dlouho tedy už papežem vlastně je? Kolikátý papež v dějinách to je?...“

Dynamika s autobusem

Kněz přinese plakát a někdo z dětí na něj namaluje velký autobus. Další zase namaluje řidiče a potom přistupují jednotlivé děti a každé z nich do autobusu namaluje svoji hlavu. Až každý „sedí“ v autobuse, kněz vysvětlí: „Děti, tento autobus nám představuje církev. Každý pokřtěný je členem církve a proto jsme se malovali do autobusu. A samozřejmě, že každý autobus potřebuje dobrého řidiče. Tady na zemi je tím „řidičem“ papež. Také se o něm říká, že je náměstkem Pána Ježíše na této zemi. Je to nelehký úkol, řídit a vést církev na tomto světě. V tom má papež obrovskou odpovědnost. Proto je třeba, abychom se za něj také modlili. A jinak nesmíme zapomínat na toho nejdůležitějšího „řidiče“ ze všech a to je náš nebeský Otec. On to všechno moudře řídí.

Francie

Když se řekne Francie, tak se nám zcela určitě vybaví okamžitě její hlavní město Paříž. Kdo z nás už alespoň na obrázku nebo v televizi neviděl proslulou Eiffelovku? Vyhlídkovou věž, která byla postavena v roce 1889 u příležitosti světové výstavy a která je vysoká 300m. Jistě můžeme vzpomenout nejkrásnější francouzský chrám a to je pařížská katedrála Notre Dame, což česky znamená Naše Paní a nemyslí se tím nikdo jiný, než Panna Maria. Navštěvovaným místem je rovněž velká obrazárna v Louvru, kde si lidé mohou prohlédnout světoznámou Mona Lisu. Tento obraz přivezl Napoleon do Francie jako válečnou kořist.

Dnes nás nebudou zajímat ani tak památky, ale především jeden z nejoblíbenějších svatých nejen ve Francii, ale i na celém světě a tím je svatý Martin. Je pravda, že Martin se narodil v Maďarsku, ale později působil jako biskup ve městě Tours a to se nachází právě ve Francii. Všichni známe ten příběh, jak se Martin rozdělil s chudákem o svůj plášť, ale méně je už známá legenda o tom, jak se Martin stal biskupem. A právě tu si dnes povíme.

Poblíž města Tours se nacházel velký statek. Kromě krav, prasat a slepic zde žilo také hejno hus. Mezi nimi byla ale jedna, která byla jiná než ostatní husy. Tato husa měla ve svém sněhobílém peří jedno nápadné, černé pero. Ostatní husy jí říkaly, že je hloupá, ale většinou jí říkali „Černá“. Už od malička stála tato husa stranou, neúčastnila se rvaček mezi husami a nezajímala se o jejich klepy. Proto také nevěděla, že zemřel biskup ve městě a lidé hledají jeho nástupce. Ostatní husy to dávno věděly. A také věděly, že Martin raději před lidmi utekl, než aby byl zvolen biskupem. Na své cestě došel až ke statku, kde žila Černá a protože nevěděl o žádném úkrytu, schoval se do husího chlěva. V té době byl úplně prázdný, protože husy se šly vykoupat do rybníka. V chlěvě ale byla husa s černým perem. „Co tady děláš? Proč jsi vnikl do našeho chlěva?“ „Já jsem Martin a utíkám před lidmi, protože mě chtějí udělat biskupem.“ „A ty nechceš být biskupem?“ „Nejsem dost chytrý, nestudoval jsem...ale lidi mám rád, snažím se jim pomáhat, protože ke mně často přicházejí. A také jim vyprávím o Bohu.“ A tu se Černá na Martina káravě podívala a řekla: „Ty neutíkáš před lidmi, ale před důležitým úkolem. Už se dál neschovávej a řekni, že chceš být biskupem. Celá země tě potřebuje!“ „Tak já to udělám a moc ti děkuji za radu.“ Martin jemně přejel svou rukou přes černé pero. A to už tu byly ostatní husy, které začaly tak hlasitě kejšat, že lidé Martina okamžitě našli. Tak se Martin stal biskupem. Hejno hus si vyprávělo, jak se zasloužilo o to, že lidé našli Martina. Jen Černá věděla, že to bylo jinak, ale o všem mlčela.

Dynamika - štědrost

Francie je zemí, kde lidé rádi jedí a pijí. Francouzi mají rádi dobrá jídla a dobré nápoje. Nejoblíbenější je určitě víno.

Kněz přinese plakát a děti dostanou obrázky s obrysem hroznu. Kněz vysvětlí: „Francie, to je sv. Martin a to je i dobré víno. A protože Martin byl velice štědrý, dokázal se rozdělit, budeme dnes přemýšlet, jestli jsme v posledních dnech také zažili něčí štědrost anebo jestli my sami jsme k někomu byli štědrí. Tento druh štědrosti napíšeme na hrozen a nalepíme na plakát. Tedy – kdo a jakým způsobem byl ke mně v těchto dnech štědrý. Nebo – jak jsem byl já štědrý ke druhým?“

Německo

Ještě zůstaneme v Evropě. A abychom nemuseli letět moc daleko, tak opět poletíme do sousední země. Vedle Francie leží země, která plným právem patří k těm nejbohatším zemím na světě. Ano, je to Německo. Větší kamarádi ví, že hlavním městem je Berlín a někteří možná také ví, že ještě před několika lety bylo Německo rozděleno na Východní a Západní. To, co symbolicky rozdělovalo tyto země, byla tzv. Berlínská zeď. Jednoho dne se ale lidé naštváli a tuto zeď společně rozbourali a Německo se tak opět sjednotilo. Stalo se to v roce 1990.

Když se řekne Německo, někomu se vybaví výborní sportovci. Německo má jedny z nejlepších fotbalistů na světě, má výborné lyžaře i atlety. Najdeme zde ale i nejlepšího jezdce formule 1 a to není nikdo jiný než Michael Schumacher, několikanásobný mistr světa v tomto sportu.

Určitě jste také už někdy slyšeli o bratřech, kteří také pocházeli z Německa a jmenovali se bratři Grimmové. Čím byli známi? No přece tím, že sbírali pohádky a pověsti a potom je spolu napsali. Jsou jich skutečně stovky a stovky. Mezi ty nejznámější patří určitě pohádka O Červené Karkulce, O Popelce, O Šípkové Růžence, anebo Kocour v botách. Na všech těch pohádkách je nejkrásnější jedna věc. Téměř vždy popisují zápas mezi dobrem a zlem a vždycky to dopadne tak, že dobro nakonec zvítězí. V tom je krása pohádek. Dnes nás ale nebudou zajímat pohádky, ani města, ani jiné krásy Německa, ale bude nás zajímat jedna svatá žena, která žila v Německu a už to je asi 800 let. U nás se o ní moc nemluví a je to škoda. Svátek má 17. listopadu, a jmenuje se Alžběta Uherská, nebo také Durynská. Je to proto, že v Uhrách se narodila a do Německa se potom provdala. Rodiče ji zasnoubili už ve čtyřech letech a provdána byla ve svých 14. Takový byl středověk. Se svým mužem měla tři děti. Jednoho dne ale musel muž odjet na křížovou výpravu, ze které se už nevrátil. Alžběta zůstala sama doma s dětima. Byla známá tím, že se starala o chudé a trpící a lidem na hradě to moc vadilo. Tak se přece královna nechová! Alžběta často brala i peníze z královské pokladny a každý den, často tajně nosila chudým lidem jídlo. A protože to lidem na hradě vadilo, jednoho dne ji z hradu vyhnali. Nesměla vzít s sebou ani děti. A tak Alžběta odchází do kláštera, kde i nadále pomáhá chudákům. Když ještě žila na hradě a zase tak jednou šla tajně s košíkem jídla za hladovými lidmi, stala se tato podivná příhoda.

Dynamika s košíkem, chlebem a růžemi

Kněz vyvolá děvče, dá mu do ruky košík a do košíku chléb. Vše se přikryje, aby nebylo vidět do košíku. Potom děvče odejde do zákristie, kde vydělá chléb a místo něj strčí do košíku růže (vše je s děvčetem předem domluven). Mezitím kněz znovu vypráví o těžkém životě Alžběty a po chvíli „Alžbětu“ přivolá zpět. Kněz navazuje na příběh: „Jednou zase tajně, aby o tom nikdo nevěděl, šla Alžběta s košíkem plným chleba do vesnice. A jako naschvál ji potkal šlechtic z hradu, který ji neměl rád. Věděl, že Alžběta chodí do vesnice, aby nosila jídlo lidem a už několikrát jí to zakázal. Okamžitě na ni uhodil: „Zase neseš naše jídlo z hradu? Ukaž, co máš v košíku!“ Alžběta pomalu odhrnula roušku, šlechtic nakukuje do košíku a nevěří vlastními očím.

„Chcete se, děti, také podívat do košíku?“ Kněz nechá děti, aby se podívaly, a potom vysvětlí: „Co si myslíte, že se stalo? Stal se zázrak. Bůh v té chvíli proměnil chléb v růže, aby tak Alžbětu ochránil před dalšími nadávkami. Proto se tato světice často znázorňuje s košíkem, ve kterém má chléb, nebo růže.“ Kněz potom ještě může vysvětlit, že lidský život je také jako růže – hezky voní (to jsou radosti, úspěchy...), ale má také trny a to jsou zase

problémy a těžkosti. K životu patří obojí – vůně i trny. S Ježíšem se ale žádných trnů nemusíme bát!

Namibie

Dnes navštívíme zemi, která je z velké části pokryta pouští. Je to jedna z nejhroznějších a zároveň nejstarších pouští světa. Ona země se jmenuje Namibie a nachází se v Africe. Poušť se nazývá Namib, je dlouhá 2 100 km a je zajímavá tím, že každých 10 dní se od moře přivalí neproniknutelná mlha, která všechno zahalí. Jeden cestovatel, který tuto poušť navštívil, řekl: „Na celém světě by se sotva našel d'ábelstější kraj. Když jsem poprvé spatřil tuto děsivou pustinu, otřásl jsem se a skoro jsem se bál. Než vyhnanství v takové zemi, to snad raději zemřít.“

Tato poušť začíná na pobřeží moře. Hned od moře se začíná hluboko do vnitrozemí táhnout tato krutá poušť. Na pobřeží najdeme místo, kterému se říká pobřeží lachtanů, ale i pobřeží koster. Moře na toto místo vyplavuje totiž kosti námořníků, kteří v moři zahynuli a také kosti velryb, které uvízly na pobřeží. Na okraji pouště můžeme potkat jednu zvláštní antilopu, která dokáže žít i ve velkých vedrech. Má to tak zařízeno, že za velkého horka se přestává potit a to jí pomáhá přežít. Několik kilometrů od pobřeží můžeme najít v Namibii jeden velká zázrak přírody a ten se jmenuje welwitschie. Co je to? Je to velice zvláštní kytka. Listy má dlouhé až tři metry, stejně dlouhý je i její kořen. Tato květina žije pouze z páry, která se na poušti sráží v malé kapky. To by možná nebylo nic zvláštního. Ale pozor – tato podivná květina se dožívá věku 2000 let. Je to k neuvěření, ale je to tak. Česky se překládá tato květina jako zahálka. Vypadá tak trochu jako kus hadru.

Jak to ale dělají živočichové, aby přežili na poušti, kde není téměř žádná voda? Broukovi potěmnickovi se malé kapičky vody srážejí na krovkách – tak vlastně chytá vodu. Brouk smrtník to dělá zase jinak. V písku vyhrabává drobné rýhy, kde se potom sráží vodní pára a brouček potom zrníčka olizuje. Aby ještěřky získaly vláhu, tak jednoduše zbaští tyto broučky. Gekon to má jednodušší, protože ten svým dlouhým jazykem olizuje vodu, která se na něm sráží. Nepřítelem ještěrek a gekonů je zase další pouštní tvor a tím je zmije rohatá. Ta se zahrabe celá do písku, že jí vylézají pouze oči. A jestliže ještěřka nedává pozor, tak je dcerou smrti. Najdeme zde i jeden druh veverka, která má tak hustý a široký ocas, že se jím celá přikryje a tak se chrání před sluncem.

Namibie je také zajímavá tím, že zde najdeme největší uranový důl na světě a také jeden z největších diamantových dolů.

Dynamika se sluníčkem a mráčkem

Na vlajce Namibie můžeme vidět sluníčko. Nemusím říkat proč. Je to přece pouštní země. Slunce pálí celý den, ale jednou za čas přijdou od moře mraky s vláhou v podobě husté páry.

Kněz přinese papírová sluníčka a mráčky. Potom vysvětlí: „I v našem životě někdy svítí sluníčko a někdy přijdou mraky. Sluníčko, to je radost, zdraví, pohoda a mraky zase představují problémy a starosti, jako třeba ve škole. Někdo z vás možná právě prožívá sluníčko, někdo zase třeba mrak. Kdo prožívá momentálně sluníčko, vezme si sluníčko. Kdo zase má nějaké těžkosti, vezme si mrak. A na obrázek napíšeme, co je tím mrakem nebo sluníčkem. Mraky i sluníčka potom nalepíme na plakát.“

Japonsko

Minule jsme navštívili jednu africkou zemi, která má na své vlajce slunce. Dnes navštívíme další zemi, která má na své vlajce také tento symbol. Sluníčko na této vlajce vypadá jako velký, rudý kotouč a plným právem se o této zemi říká, že je to země vycházejícího slunce. Ti větší už určitě tuší, že se jedná o Japonsko, které se skládá asi ze 4000 ostrovů. Japonci říkají své zemi Nippon, tedy země vycházejícího slunce, protože slunce zde stoupá jako by z vln Tichého oceánu.

Japonci jsou velice šikovní a pracovití lidé. Hlavní plodinou je samozřejmě rýže, která se tu jí téměř každý den. Pěstuje se spíše v malých hospodářstvích, která využívají moderní mechanizaci. Rýže se už nesází ručně, ale pomocí strojů a stejně tak se i sklízí, to zase s pomocí kombajnů. V Japonsku jsou stroje snad už na všechno. Japonci jsou totiž také velmi vynalézaví a umí si poradit téměř se vším. Možná také proto vynikají ve výrobě elektronického zboží, jako jsou počítače, televizory, magnetofony, kamery i hodinky. A protože místní obyvatelé každý den dlouho cestují především metrem a všude je plno lidí, tak Japonci vynalezli walkman. Dají si ho v metru na uši a hotovo! Nic jiného ho nezajímá. Umí si prostě poradit!

Přitom ale mají Japonci i velký smysl pro tradici. Všichni určitě známe jejich tradiční oděv, který nosí při slavnostních příležitostech a který se jmenuje kimono. K těmto slavnostem patří i obřad pití čaje. Pro Japonce to je skutečná slavnost. Než se člověk tento obřad správně naučí, tak to trvá i několik let! Nejdříve se ohřeje voda a potom se připraví hustý nápoj z aromatického zeleného čaje. Čaj se míchá jakousi štětkou tak dlouho, až z něj vznikne kašovitá tekutina. Zředěný čaj se potom podává ve speciálních čajových miskách. Další důležitou potravinou jsou také ryby. Hned po Číně Japonci chytanou a snědí nejvíce ryb na světě.

K Japonsku také neodmyslitelně patří největší hora Fudži. Není moc vysoká, měří jen 3776 m. Pro obyvatele je to ale hora posvátná a každý rok ji navštíví asi půl milionu Japonců. Ti jsou také zvyklí na zemětřesení, protože každý rok jich zde vypuknou stovky. Proto se zde staví zvlášť odolné stavby proti zemětřesením a už děti ve škole se učí, co dělat, když takové zemětřesení vypukne.

Dynamika: čím by ses chtěl stát?

Japonské děti jsou velmi pilné. Chodí do školy i v sobotu. A nejen to. I ve všední den jim rodiče shání všelijaké doučování, aby se toho děti co nejvíc dověděly a naučily. To, že by v Japonsku děti lítaly po ulici tak jako u nás, to neexistuje. Děti jsou velice cílevědomé a chtějí toho v životě co nejvíc dokázat. Chtějí to někam dotáhnout a často už od malička mají představu, co by asi chtěly dělat. Takové jsou japonské děti. Kněz se zeptá dětí, čím by chtěly být. Děti mohou své představy napsat na papír, nebo ztvárnit obrázkem. Kněz pochválí jednotlivá povolání a poukáže na jejich důležitost. Potom zakončí: „Děti, představte si, že lidé mají své plány, už i japonské děti. Ten chce být tím, ten chce zase dělat to a to. Ale Bůh má také svůj plán a ten je v tom, že my všichni jsme povoláni k jednomu zásadnímu povolání.“

Které to je? Ví to někdo? Je to povolání ke svatosti! Chce být někdo z vás svatý? Proč ne?
Proč ano?“

Portugalsko

Portugalsko je země, která je přibližně stejně velká jako ta naše. Je to země s bohatou historií a kdo z nás by neznal statečné portugalské mořeplavce, kteří objevovali svět. Dobývali země v Africe, Asii a kolonizovali i Brazílii. Proto také na vlajce Portugalska najdeme zvláštní předmět, a sice přístroj na určování polohy hvězd.

V některých krajích země se stále používají stejné metody obdělávání půdy jako před mnoha staletími. Je to totiž země, která není moc bohatá. Jednou z hlavních plodin je kukuřice, kterou přivezl do Evropy z Ameriky Kryštof Kolumbus. Dále se zde pěstují olivy, vinná réva a zelenina. Do zahraničí se ale vyváží ještě jedna zajímavá surovina a tou je korek. Kdepak se ten korek ale bere? Z čeho se získává? Získává se z jednoho stromu a tím je dub korkový, který dorůstá výšky asi 20 m. Lidé vylezou na strom a z něho odlupují velké pruhy kůry. Kůra se nechá vyschnout, potom se napařuje nebo vaří, aby změkla, a pak se lisuje. Podle zákona se kůra může loupat jednou za devět let, aby se strom stačil znovu zotavit a kůra mu tak pořádně dorostla. Za devět let se může znovu loupat. No a z korku se potom vyrábí obklady v domácnostech nebo třeba i korkové zátky do lahví. Portugalsko je největší výrobce i vývozce korku.

Nás ale bude zajímat jedna malá vesnička v Portugalsku, i když dnes je to velké poutní místo. To místo se jmenuje Fatima. Dříve tomu tak ale nebylo. Lidé zde byli chudí, mnozí pracovali na poli a pásli své ovečky. Žily zde i tři děti, dva z nich byli sourozenci. Jmenovali se Lucie, František a Jacinta. Tyto děti také pomáhaly svým rodičům a pásly stáda oveček. Jednoho dne uviděly v dálce blesk. Děti dostaly takový strach, že se začaly s ovečkami vracet rychle do údolí. Další blesk a to už docela blízko! A najednou děti uviděly v koruně dobu postavu krásné paní. Měla na sobě bílé šaty se zlatým lemováním a na rukách měla růženec. Děti se zpočátku bály, ale potom se zeptaly: „Odkud pocházíte?“ Zjevení odpovědělo: „Přicházím z nebe a v říjnu vám řeknu, kdo jsem.“ Nebyl to nikdo jiný než Panna Maria. Ta po dětech chtěla, aby na to místo chodily každý měsíc vždy třináctého dne až do října. Maria řekla dětem mnoho důležitých věcí. Například předpověděla, že brzy skončí I. světová válka. To se také stalo. Samozřejmě, že nic takového se neutají, a tak když Maria měla přijít naposledy – to bylo 13.10. 1917 – už tam čekalo 70 000 lidí. A mohli vidět zvláštní úkaz. Ten den pršelo, ale kolem poledne se rozjasnilo. Najednou Slunce, rudé jako krev, se odpoutalo od oblohy, a jako by se začalo blížit k zemi. Tento zajímavý jev trval asi 10 minut a viděly ho tisíce lidí.

To, co je pro nás důležité, je mír, o kterém Panna Maria ve Fatimě často mluvila. V té době byla ve světě tma, protože byla válka. Maria ale předpověděla, že válka brzy skončí a zase přijde světlo.

Dynamika: světlo a tma ve světě

Kněz vysvětlí: „Děti, někdy je ve světě světlo a někdy je tma. Záleží na tom, co svět právě prožívá. Často je to ale tak, že v některých částech světa je světlo a někde je zase tma. Moc to ale záleží na lidech. Proto Maria chce, abychom se změnili a polepšili. Potom ve světě bude více světla a méně tmy.“ Děti přinesou plakát, ten se rozdělí na poloviny. Na první se napíše nadpis: ve světě je tma, když... a na druhou: ve světě je světlo, když... Děti mají napsat, nebo vyjádřit obrázkem, co je tím světlem (odpuštění, mír, pokoj, láska) a co je naopak zase tou tmou (vátky, vraždy, ubližování slabším, terorismus...).

Izrael

Pomalu se blíží tak očekávané svátky, kterými jsou Vánoce. A proto nemůžeme zapomenout na jednu moc důležitou zemi, ve které se před 2000 léty Pán Ježíš narodil. Každý ví, že se to stalo ve městě Betlémě. Ale jak se dnes jmenuje tato země, ve které se Ježíš narodil a ve které žil? Tato země se jmenuje Izrael. Možná se budete divit, ale i když se vlastně jedná o pouštní zemi, všude ve městech i na vesnicích můžeme vidět plno zeleně. Je to proto, že Izrael je nejlépe zavlažovanou zemí na světě. Všude jsou vidět hadice, hadičky a kanálky, kterými Židé dopravují vodu tam, kam právě potřebují. Proto i na poušti můžeme vidět stromy a květiny. Najdeme zde i jedno velice zvláštní moře. Je v něm tolik soli /28%/, že v něm není žádný život. Ani rybičky, ani rostlina, prostě jenom slaná voda, písek a kamení. Tato voda má ale jednu výhodu – je tak hustá, že se v ní nedá utopit. Voda tak nadnáší, že si do ní člověk sedne a klidně může číst noviny. Odborníci říkají, že to nebude trvat dlouho a Mrtvé moře se zcela vypaří.

Opustíme ale poušť i Mrtvé moře a podíváme se do hlavního města. Jmenuje se Jeruzalém a před dávnými věky to bylo pouze malé městečko. Ale král David si ho vyhlédl a vybral za hlavní město země. Jeruzalém je skutečně nádherné město. Je pravda, že z původního chrámu už zůstala pouze Zeď nářků, kam se Židé chodí modlit. Když se modlí, musí mít pokrývku hlavy, kolem krku mají modlitební šál a na levé ruce a na čele modlitební řemínky. Do Zdi nářků strkají potom takové malé papírky. Co na nich asi je? Jsou to jejich prosby k Bohu.

Pro křesťany jsou ale důležité především ty památky a ta místa, která mají něco společného s Ježíšem. Je to Chrám Božího Narození v Betlémě a především Chrám Božího hrobu v Jeruzalémě. To jsou pro nás skutečně svatá místa a turisté z celého světa sem jezdí, aby si tato místa prohlédli a aby se zde také pomodlili. Ve Svaté zemi můžeme navštívit ještě plno dalších zajímavých míst. Můžeme navštívit místo, kde Ježíš proměnil na svatbě vodu ve víno. To je Kána Galilejská. Můžeme navštívit Lazarův hrob, starobylé Jericho, kde se Ježíš setkal se Zacheem, Nazaret a plno dalších zajímavých míst.

Dynamika s dárkem od Ježíše

Někdo z dětí přinese plakát a další na něj namaluje obrys vánočního stromečku. Děti potom dostanou obrys zabaleného vánočního dárku z papíru a tužku. Kněz vysvětlí: „Děti, Vánoce jsou už moc a moc blízko. Těšíme se na narození Ježíška. Je pravda, že On může všechno. Představme si, že by nám chtěl dát také nějaký dar. O co bych ho poprosil? Můžu klidně poprosit i o ten největší dar, ale pouze o jeden. A tuto prosbu napíšeme do vánočního dárku a nalepíme pod stromeček.“ Kněz potom může dárky okomentovat a říct několik slov o tom, že jsou skutečnosti, které se nedají koupit a které jsou moc a moc důležité (zdraví, pokoj, radost...) a ty nám nemůže dát žádný člověk, ale Bůh nám je dát může. O co tedy poprosím narozeného Ježíška?

Velká Británie

Dnes navštívíme zemi, kterou všichni velmi dobře známe. Je to totiž kolébka jazyka, kterým se mluví po celém světě. Který jazyk je tedy nejrozšířenější na světě a jak se jmenuje ona zem, o které si dnes budeme vyprávět? Ano, je to Anglie, nebo lépe řečeno Velká Británie. Hlavní město se jmenuje Londýn a založili ho už staří Římané v roce 43 po Kristu. Dnes má asi 7 milionů obyvatel a patří k největším městům Evropy. Protože se jedná o velice zajímavé město, každoročně ho navštěvují tisíce turistů z celého světa. Kdo z nás by třeba neslyšel o zajímavých červených patrových autobusech, muzeu voskových figurín, nebo královském paláci, ve kterém sídlí paní královna. Přes řeku Temži se také klene Tower Bridge, což je jeden z nejkrásnějších mostů na světě. Po mostě jezdí automobily a dole po řece plují zase lodě. Když ale pluje nějaká vysoká loď, doprava na mostě se zastaví a obě části mostu se zvednou do výšky. Loď si klidně propluje, obě části mostu se zase vrátí do své původní polohy a auta pokračují v jízdě. Také jistě nemusím říkat, že Angličané jsou velcí fanoušci kopané. Jakkap by také ne, když pravidla fotbalu vznikla právě v této zemi. K oblíbeným sportům patří ještě tenis, ragby a golf.

Anglie je země králů, země s bohatou historií. K neznámějším postavám patří legendární král. Jedni říkají, že žil, druzí, že je to pouze vymyšlená postava. Jistě jste už někdy slyšeli jméno krále Artuše. Jako malého chlapce ho vychovával čaroděj Merlin. V té době zemi chyběl král. Pověst vyprávěla, že králem se stane ten, kdo dokáže vytáhnout meč, zapuštěný hluboko do velkého kamene. Snažili se o to ti největší siláci a bojovníci, ale nikomu se to nepodařilo. Jednoho dne mladík Artuš přišel k tomuto kameni a meč se mu podařilo vytáhnout. Když to lidé uviděli, tak propukli v obrovský jásot. Země měla opět svého krále. Tomu meči se říkalo excalibur a měl zvláštní moc. Artuš nechal postavit hrad Kamelot a shromáždil kolem sebe několik statečných rytířů, se kterými bojoval proti nepřátelům země. Tito rytíři se spolu scházeli na poradách kolem kulatého stolu, tzn. že všichni si byli navzájem rovni. Nikdo neseděl v čele! Nakonec v jednom boji král Artuš umírá a meč je hozen do vody. Anglie, to je pověst o králi Artušovi a jeho statečných rytířích.

Zajímavý je také výklad vlajky Velké Británie. Bílý kříž je křížem sv. Ondřeje, červený je křížem sv. Patrika a červený kříž středový patří zase svatému Jiřímu.

Dynamika – co bys dělal, kdybys byl králem?

Dnes jsme mluvili o Velké Británii, zemi s bohatou a krásnou historií. I současnou královnu mají Angličané ve velké úctě.

Někdo z dětí přinese plakát, rozdají se obrázky s královskou korunou, tužky a kněz vysvětlí: „Děti, představte si, že byste byli králem. Král má velkou moc a může téměř všechno. Stačí jeden jeho rozkaz nebo jedno nařízení a tolik se toho změní. Jenže si představte, že můžete být králem jenom na jeden den a proto máte tak málo času, že můžete vydat pouze jeden rozkaz nebo jedno nařízení pro celou zemi. Co by to asi bylo? Jaký zákon nebo rozkaz byste vydali? Kdo už ví, napíše to do královské koruny a korunu potom nalepíme na plakát.“ Kněz potom krátce okomentuje vydané zákony a nařízení, které děti napsaly do královských korun. Kdo si s úkolem neví rady, tak korunu ozdobí perlami a drahokamy.

Španělsko

Dnes také navštívíme jednu starou královskou zemi, která se nachází na Pyrenejském poloostrově a sousedí s Portugalskem. V dřívějších dobách tento poloostrov ovládali Maurové, což byli muslimové ze severní Afriky. Ti se například zasloužili o to, že zde zavedli pěstování pomerančovníků.

Španělsko je jinak krásnou zemí s bohatou historií a zároveň nádhernými turistickými oblastmi. Právě proto sem ročně přijíždí asi 60 milionů turistů z celého světa. Někteří za památkami, jiní zase za mořem.

Většina Španělů jsou křesťané. Když se například řekne fiesta, tak se tím myslí slavnost na památku některého světce. Lidé si oblečou kroje a za zvuku hudebních nástrojů jdou průvodem městem. Typickým hudebním nástrojem Španělů je kytara, ale určitě jste už také slyšeli o kastanětách, které také pomáhají při rytmu. Nejznámějším tancem je určitě flamenco. Muži ho tancují v černých šatech a ženy v řasených sukních. Tento tanec vznikl už v 15. století mezi cikány v Andalusii.

Kdybychom měli vyjmenovat neznámější španělské svaté, tak bychom si jistě vzpomněli na sv. Ignáce z Loyoly, sv. Jana od kříže nebo sv. Terezii z Avily. Ale pozor – ve Španělsku najdeme i hrob skutečného Ježíšova apoštola. Jmenuje se Jakub, bratr apoštola Jana, a jeho hrob najdeme v Santiago de Compostela. Někdy v 8. století sem byly dopraveny jeho ostatky a od té doby na toto místo putují lidé z celého světa. Ve středověku nejznámější poutnickou cestou, byla cesta z Vídně. Poutníci šli pěšky, s holí v ruce a na krku měli pověšenou mušlí. Cesta trvala mnoho a mnoho dní a byla velice namáhavá. Kdo se dostal až ke hrobu, dostal za odměnu klobouk s mušlí. Proto je sv. Jakub také patronem kloboučníků. I dnes lidé putují k tomuto hrobu. O slavnosti světce, která se koná 25. července, je celé město na nohou. V předvečer slavnosti jde městem průvod loutek. V kostele nad hlavami lidí je možné spatřit velkou nádobu s kadidlem, která se houpe sem a tam. Lidé přistupují k oltáři, kde je socha sv. Jakuba a kladou mu ruku na jeho rameno a tak ho prosí o pomoc a o přímluvu. Španělsko, to jsou velké slavnosti a především Santiago de Compostela. Jistě ale nemůžeme zapomenout na nádhernou katedrálu v Barceloně, která se staví už víc než 100 let a stále ještě není hotová. A možná, že jste už někdy slyšeli jméno Picasso, nebo Salvador Dalí. To byli velcí malíři, jejichž obrazy obdivují lidé celého světa. A když se řekne Španělsko, kdo by si nevybavil známé býčí zápasy.

Dynamika – povolání v Ježíšově době

Kněz se zeptá dětí, jestli ví, jaké měl apoštol Jakub povolání a potom pokračuje: „Ano, apoštol Jakub byl rybář. Spolu s Janem jim lidé říkali boanerges, tedy synové hromu. Snad proto, že oba byli prudké povahy. Ale jinak to byli lidé dobrého srdce. Dokonce Ježíš, když se dělo něco moc důležitého, tak si bral s sebou pouze tři apoštoly. Byl to Petr a právě Jakub a Jan. Nás ale dnes bude zajímat něco jiného. Pokusíme se zamyslet nad tím, jaká vlastně existovala v Ježíšově době ještě jiná povolání. Že existovali rybáři, to už víme. Byl ale například někdo z apoštolů ještě někým jiným, než rybářem? A jaká vlastně tenkrát byla ještě jiná povolání?“ Někdo přinese arch papíru a fixy a děti se snaží za pomoci kněze zjistit ještě jiná povolání z Ježíšovy doby a pomocí obrázku je znázornit na papír (Kněz může pomoci otázkami – čím byl sv. Josef, Matouš i Zacheus, kdo to byl levita...).

Rusko

Na svých toulkách světem jistě nemůžeme vynechat největší zemi světa. Ta se rozkládá na dvou kontinentech. Najdeme zde rozlehlé úrodné oblasti, velké nerostné bohatství, ale i velkou bídu a drsné podnebí. Už možná tušíte, že navštívíme Ruskou federaci.

A protože se jedná o největší zemi na světě, tak zde najdeme zároveň i nejdelší železnici na světě. Jmenuje se Transsibiřská magistrála. Začíná v Moskvě a končí ve Vladivostoku. Její délka je neuvěřitelná – měří celkem 9 297km. Cestující přejedou osm časových pásem a v cíli vystoupí po osmi dnech. Už v názvu této železnice slyšíme, že vede také přes Sibiř.

Sibiř je území ledu i sněhu. Na některých místech Sibiře jsou dokonce větší mrazy než na Severním pólu a to už je co říct. Průměrná teplota v zimě tu je – 43 stupňů! To už jsou skutečně kruté mrazy. Motory automobilů zde běží téměř neustále, protože kdyby zmrzly, tak by je už nikdo nenastartoval. Pitná voda se zde získává tak, že lidé nosí domů nasekaný led a ten se potom doma rozpouští. Jedním z nejznámějších národů, který žije v těchto náročných podmínkách, jsou Jakuti. Musí chodit neustále oblečení do několika vrstev teplého oblečení, na hlavě ušanku a boty ze sobí kůže. Co myslíte, potřebují Jakuti nějaké ledničky na uchovávání potravin? V takové zimě určitě ne. Ale kam tedy ukládají své potraviny? Dělají to úplně jednoduše. Potraviny strčí do vaků pod okny. Před vařením se potraviny vyjmou z těchto vaků a rozmrazí. Ani okna však nemohou být taková, jako např. u nás. Na Sibiři mají okna hned tři skla, jsou skutečně trojitě zasklena. Jinak tradičním dopravním prostředkem zde nejsou auta, ale sáně tažené soby neb psy. Je to poměrně rychlý a spolehlivý dopravní prostředek. Kromě sobů a odolných psů zde žijí ještě medvědi, ale i největší tygr na světě – tygr usurijský. Na Sibiři se hlavně těží dřevo a kromě toho je to velké naleziště mamutích klů. Už se jich zde našlo asi 30 000.

Když se řekne Sibiř, tak nesmíme zapomenout na „modré oko Sibiře“. Co to je? Je to nejhlubší jezero světa a jmenuje se Bajkal. Zároveň se jedná o největší nádrž pitné vody na světě (20% zásob pitné vody na celé zeměkouli). Také zde žije jediný sladkovodní tuleň na světě.

Když je řeč o Rusku, tak jistě nemůžeme zapomenout na hlavní město Moskvu, na Kreml a mnoho a mnoho dalších krásných a zajímavých míst, nebo na oblíbené ruské pirožky, kaviár a také národní nápoj vodku.

Dynamika – děda Mráz

Kněz přinese obrázek dědy Mráze a vysvětlí: „Děti! Vy si to už nepamatujete, ale před léty se v Rusku dostali k moci zlí lidé a ti se rozhodli, že zničí víru. Dělali všechno pro to a hodně se jim to dařilo, protože lidé se báli. A tyto lidé se rozhodli, že prostě Ježíšek nebude! No jo, ale když nebude Ježíšek, tak kdo bude místo něho? A tak vymysleli dědu Mráze. Ten bude také dávat dárky, takže hezky nahradí Ježíška. Ježíšek se tedy zakázal a dárky začal rozdávat děda Mráz. Jezdil na saních tažených soby, byl celý v červeném a snažil se nahradit Ježíška. Co myslíte, podařilo se mu to? Kdepak! Lidé velmi dobře věděli, že žádný děda Mráz neexistuje, Ježíšek ano. On se skutečně narodil v Betlémě, to je přece jasná věc! A co myslíte, mohl by nás nějaký děda Mráz spasit a zachránit? To už vůbec ne! A proto dědu Mráze pošleme, kam patří - třeba do pohádky Mrazík a víru v Ježíška si nenecháme vzít!

Peru

V Jižní Americe ještě zůstaneme a nepoletíme vůbec daleko. Podíváme se hned do sousední země Kolumbie a tou je Peru. Tato země leží na pobřeží Tichého oceánu a patří k nejhudším v Jižní Americe. Na pobřeží se nachází velké množství planktonu, a proto zde žijí obrovská hejna sardinek, sardelí i makrel. Peruánci je chytají a je to jeden z nejdůležitějších zdrojů obživy. V minulosti zde existovala mocná říše Inků, kteří zde mají své potomky a ti žijí tak, jak žili jejich předkové. Mnoho jich najdeme kolem jednoho velkého jezera a to se jmenuje Titicaca. Pro indiány to znamená život. Indiáni si zde dokonce vyrábí umělé ostrůvky z hlíny a rákosu, na kterých žijí. I rákos je pro ně životně důležitý. Řeže se a skládá do kupek připravených k použití. Rákos je potřeba ke stavbě obydlí a také k výrobě člunů. Jeden takový větší člun vydrží rodině asi půl roku. Lidé se zde živí především lovem ryb, ale také lovem ptáků, kteří žijí u jezera a potom ještě pěstováním brambor. Je to totiž jedna z mála plodin, která zde dokáže růst. Jezero Titicaca je totiž položeno 3 812 metrů nad mořem. A to je už pěkná výška. Je to nejvyšší položená vodní nádrž s lodní dopravou na světě. Na původní obyvatele Inky zde máme mnoho památek. Ale i tyto indiány i památky potkal stejný osud jako v Kolumbii. Evropané, toužící po zlatu a bohatství, se přičinili o jejich zkázu. Přece jenom ale jedno město zůstalo uchováno. Bylo objeveno až v roce 1911 a jmenuje se Machu Picchu – ztracené město Inků. Tenkrát zde žilo asi 1000 indiánů, kteří uctívali Měsíc a Slunce jako své bohy. Proto zde najdeme třeba i sluneční hodiny! Jejich chrámy se skládají z velkých kvádrů a ty největší váží až 100 tun. Je záhadou, jak toto město mohlo přežít nájezdy Evropanů. Je možné, že Španělé toto město vůbec nedobyli a že indiáni vymřeli sami snad na nějakou morovou nákazu.

K dalším záhadám této země patří poušť Nazca, kam si turisté přichází prohlédnout zajímavé obrazce. Obrazů je zde víc než 100 a jsou staré asi 2000 let. Dávní umělci seškrabali vrstvu písku a obnažili žluté podloží. To vše dělali ručně. Je možné zde vidět obraz dávného ptáka, kolibříka, ptáka s hadí hlavou a jiné další. Některé části těchto obrazů jsou dlouhé až 8 kilometrů a ještě k tomu jsou velice rovné. Odborníci říkají, že se snad jedná o největší astronomickou knihu na světě.

Dynamika s rybičkami

Peru – to je lov sardinek a makrel, to jsou také indiáni, kteří na jezeře Titicaca loví ryby. Kněz rozdává dětem papírové rybičky, tužky a vysvětlí: „Všichni známe příběhy o tom, jak Ježíš povolává své učedníky. Mnozí z nich byli rybáři. Ti, když se dozvěděli o Ježíši, měli velkou touhu říct to i ostatním, aby i oni poznali Ježíše. Proto na rybičku napíšeme jméno toho kamaráda, který nevěří v Boha a my bychom si tak přáli, aby i on uvěřil v Ježíše. Může to být i někdo z naší rodiny, pokud ještě také v Boha nevěří.“ Děti napíší jména na rybičky. Rybičky mají v sobě děrovačem připravenou díru, protože děti budou své rybičky navlékat na společný provázek, který představuje Ježíšovu síť. Kéž by i tito naši kamarádi a přátelé mohli jednou do této Boží sítě patřit!

Keňa

Protože jsme už dlouho nebyli v Africe, naše cesta povede právě sem. Navštívíme zemi, která patří k těm rozvinutým státům Afriky. Hlavní město se jmenuje Nairobi a země Keňa. Nairobi je zajímavé město. Je zajímavé tím, že kousek za městem se nachází savana se lvy, žirafami, gepardy a jinými nádhernými zvířaty. Proto sem jezdí turisté z celého světa. Objednají si průvodce, auto a takto projíždějí téměř mezi zvířaty. Samozřejmě, že spouště fotoaparátů jenom cvakají a kamery se točí. Pro cizince je to určitě nádherná podívaná.

K neznámějším obyvatelům Keně patří Masajové. Masajové jsou především stateční bojovníci, ale také musím říct, že mají pověst zlodějů dobytka. Oni říkají, že všechn dobytek stvořil Bůh a tak tento dobytek patří také všem. Kdo si ho vezme, tak tomu patří. Základem jejich výživy je mléko, které Masajové mají moc rádi. Především mají v oblibě mléko kravské, ale nepohrdnou ani kozím mlékem. Dobytek je velice vzácný a proto se zabíjí velmi výjimečně. O krávy se starají ženy, děti mají zase na starosti menší domácí zvířata. Masajové – a to je zvláštní – nemají stálý domov. Žijí v chatrčích, vesnici obklopuje plot z trnitého křoví. Až jsou spaseny všechny okolní pastviny, tak se stěhují dál. Je to asi tak za tři až čtyři roky. Muž je zde napřed mladším válečníkem, potom starším válečníkem, potom mladším staršinou a nakonec je starším staršinou. A právě tato poslední skupina rozhoduje za celý kmen. Ženy se rády zdobí šperky, náhrdelníky, náušnicemi a čelenkami. Vlasy mají ostříhané nakrátko nebo dohola. Muži naopak nosí dlouhé vlasy, spletené do copánků, do kterých si vplétají nitě. Nosí hole, oštěpy a dýky a kdo z nich zabije lva, tak potom při slavnostech může nosit ozdobu z jeho hřívy.

Když se řekne Keňa, tak se nám jistě vybaví i výborní keňští atleti, a sice především běžci. Tito sportovci patří k nejlepším na světě v bězích na střední a dlouhé tratě. Je to proto, že trénují ve velkých výškách a běhat jsou zvyklí už od malička. Mezi nejlepší atlety patří i Moses Kiptanui, světový rekordman. Jinak z Keni je hezky vidět nejvyšší hora Afriky, která se nachází v Tanzánii a tou je Kilimandžáro, hora vysoká 5 895m. Česky se překládá jako „Lesknoucí se hora“. Pro Afričany je to hora posvátná a podle místních pověstí se zde zdržují duše zemřelých. Na vlajce můžeme vidět africký štít a oštěpy. Národní heslo je také hezké: Táhnout za jeden provaz.

Dynamika – zvířata v Bibli

Keňa nám může připomínat místy velkou zoologickou zahradu. Tolik nádherných zvířat! Nás ale budou zajímat zvířata v Bibli. Děti přinesou velký plakát a fixy a děti mají zapátrat v paměti, jestli v Bibli najdeme zmínky o některých zvířatech. Kněz dětem pomůže připomenout některé biblické příběhy, kde je řeč o zvířatech. Kdo uhodne, o jaké zvíře se jedná, napíše ho nebo namaluje na plakát (Podobenství o marnotratném synovi, příběh o Samsonovi, 10 egyptských ran, Petrovo zapření, první hřích, Ježíšův vjezd do Jeruzaléma...). Kněz potom vysvětlí: „Keňa, to jsou krásná zvířata. Vidíme ale také, jak často se o nich mluví v Bibli. Některá zvířata sehrála dokonce moc důležitou úlohu. Jeden kněz dokonce říkával:

kdybych si měl vybrat, kým bych chtěl být v Bibli, chtěl bych být oslíkem, který nesl Ježíše do Jeruzaléma.“

Čína

Když se řekne Čína, tak se nám okamžitě vybaví velká čínská zeď. Je tak velká, nebo spíš dlouhá, že je to jediná stavba, která je vidět z vesmíru. Říká se o ní, že je to osmý div světa, jindy se jí říká „Dračí hřbet“. To proto, že se táhne územím Číny jako hřbet draka. Zeď je tak široká, že po ní může jít 10 vojáků vedle sebe, nebo šest jezdců na koni. Je dlouhá víc než 5 000 km a má celkem 25 000 strážných věží. Tyto věže byly moc důležité. Když se totiž objevilo nějaké nebezpečí, tak se strážníci rychle pustili do práce. Co dělali? Začali dávat kouřové signály a tak se zpráva o nebezpečí rychle dostávala z jednoho konce na druhý. Zeď byla zároveň také výborným dopravním spojením. Tuto zeď nechal postavit první čínský císař a v roce 1974 byla objevena jeho hrobka. Součástí této velké hrobky je 10 000 hliněných soch ozbrojených vojáků, vozů i válečníků na koni a to všechno je v životní velikosti. Proč si nechal císař udělat tak obrovskou hrobku a k čemu tak početné hliněné vojsko? Tento císař za svého života musel čelit třem pokusům o atentát a tak si přál být v bezpečí i po smrti. Hlinění vojáci měli být jeho ochranou i po jeho smrti.

Čínští císaři žili v „zakázaném městě“ a to se nacházelo v Pekingu. „Zakázaným městem“ se myslel císařský palác a to proto, že žádný cizinec se do něho nesměl dostat. Je to jeden z největších a nejkrásnějších palácových komplexů na světě. Začal se stavět v 15. století a stavělo ho 100 000 řemeslníků a jeden milion dělníků. Součástí tohoto paláce je 800 menších paláců, knihovny, chrámy i zahrady. Palác byl oddělen od okolí 11 metrů vysokou zdí s vodním příkopem. Dnes se už lidé do tohoto paláce mohou klidně podívat a vstupují do něj Polední branou. Když touto branou projížděl císař, tak se rozezněl zvon a buben. Ale je pravda, že císař opouštěl palác pouze výjimečně. Na císaře vám mohu ještě prozradit, že měl k dispozici 6 000 kuchařů, 9 000 žen a ty střežilo 70 000 služebníků. Poslední císař dopadl špatně – byl zajat a až do smrti zde žil jako zajatec.

Snad bychom ještě také neměli zapomenout na nejoblíbenější pokrm Číňanů a tím je rýže. Nejdříve se zasévají drobná zrnka. Za měsíc vzejde rýže v hustých trsech a pak se přesazuje na připravené rýžové pole. Ta se ořou pomocí buvolů. Rýže se potom sklízí srpy a svazuje do otýpek. Otýpky se potom vymlátí a rýže se nechá proschnout na slunci. Nakonec se z ní odstraňuje slupka.

Dynamika – co se smí a co se nesmí

V dřívějších dobách se do „zakázaného města“ prostě nesmělo. Mnozí se tam chtěli podívat, ale nešlo to. Byl to zákaz. I dnes žijeme v době, kdy se leďacos smí i nesmí, leďacos chceme, ale také nechceme. Kněz přinese papír a fixy. Na papíře jsou nadepsané tři sloupce – co chci, co musím, co nesmím. Děti mají do jednotlivých sloupců zapisovat to, co by chtěly. Ale i to, co si myslí, že musí nebo nesmí. Kněz komentuje jednotlivé zápisy, popř. je koriguje a také se ptá ostatních dětí, jestli tu či onu skutečnost chápou jako povinnost, nebo jako něco, co skutečně chtějí (modlitba, chození do kostela, do školy...).

Rakousko

Dnes se podíváme do země, která má jednu z nejstarších vlajek světa. Je to Rakousko. Bílá barva má znázorňovat barvu vévodova pláště, červená vévodovu krev. Tento emblém je starší víc než 800 let. Kdybych se vás zeptal, kdo z vás už někdy navštívil tuto zemi, mnozí by se asi přihlásili. Rakousko je skutečně vyhledávanou turistickou zemí. Mnozí sem jezdí především v zimě, protože zde najdeme nejoblíbenější lyžařská střediska světa. Další jezdí v létě k velkým jezerům, kterých je v Rakousku také spousta. Je zde dokonce tolik řek, že Rakušané téměř veškerou energii získávají pomocí vodních elektráren. Na druhé straně je pravda, že takové množství turistů ohrožuje přírodu, proto se zde dělají přísná ochranná opatření. V rakouských horách ještě dnes můžeme vidět stará obydlí, ve kterých lidé dříve žili. Střechy jsou celé ze dřeva, aby tak lépe odolávaly náporu sněhu. Jinak v tomto domě bylo všechno pohromadě – lidé, zvířata i seno. Seno se dávalo do podkroví, v přízemí se choval dobytek a v patře bydlela rodina. Taková stavení je možné v horách vidět i dnes, i když turistický ruch mění tvář venkova.

Nemůžeme samozřejmě zapomenout na hlavní město Vídeň, které patří k nejkrásnějším městům Evropy. Působily zde takové známé osobnosti jako např. Beethoven nebo Mozart. K tomuto městu neodmyslitelně patří katedrála sv. Štěpána s věží vysokou 136m, ale také známé zábavní středisko Prátr se svým velkým ruským kolem, které v průměru měří 54m. Jedna otočka tohoto kola trvá asi 20 minut a je to kvůli vyhlídce na Vídeň. A kdo z nás by neslyšel např. o známém vídeňském řízku nebo vídeňské kávě. A k tomu si Rakušané dají rádi zákusek nebo moučník.

Ke kulturním střediskům Rakouska také patří Salzburg se svými hudebními i divadelními festivaly a známým divadlem loutek. Loutky jsou zde také velice oblíbené nejen u dětí, ale i u dospělých.

Dynamika s loutkou

Kněz přinese loutku a ukáže dětem, co všechno loutka dokáže. K tomu, aby se loutka ale dokázala hýbat, potřebuje loutkovodiče. Ten rozhoduje, co loutka všechno bude dělat.

Kněz potom vysvětlí: „Děti, co myslíte? Je člověk také takovou loutkou? Je to Bůh, který jako loutkovodič rozhoduje o tom, co člověk bude dělat? Má to cenu, aby se člověk vůbec o něco snažil? Cenu to má, protože žádný člověk není loutka. Bůh za nás nerozhoduje, jestli uděláme dobro nebo zlo. To si rozhoduje každý člověk sám. Jsme svobodné bytosti. Zatímco u loutky rozhoduje ten, kdo tahá za její provázky, u člověka tomu tak není.“

Papua Nová Guinea

Severně od Austrálie se nachází velký ostrov Nová Guinea a na něm zajímavá země, která se jmenuje Papua Nová Guinea. V této zemi žijí asi 4 miliony obyvatel. Většina z nich žije ale v kmenech, kterých je zde kolem tisíce. Lidé v těchto kmenech hovoří asi 700 jazyky. Některé z těchto kmenů byly ještě donedávna obávanými lidojedy a lovci lebek. Jinak se jedná o tropickou zemi, která má horké, vlhké podnebí, vysoké pohoří a husté lesy. Protože je zde tak horké a vlhké podnebí, najdeme zde rostliny i zvířata, které jinde nežijí. Najdeme zde např. rajku zlatou a stvoření, které se jmenuje ptakokřídlec Alexandřin. Zajímalo by mě – co je to rajka a co je to ptakokřídlec? Rajka je nádherný pták a ptakokřídlec je největší motýl na světě. Jeho rozpětí křídel je 25cm, tedy ještě větší než u některých ptáků.

Místní obyvatelé jsou známí tím, že ke svým obřadům používají masky. Často obalují své tělo blátem a také jejich masky, které si nasazují na hlavu jsou z hlíny. Navíc jsou nádherně zdobené především peřím krásných rajek. Masky mají ty nejrůznější barvy a tvary, ale nejčastěji připomínají zvířata. Papuánci mají také své šamany, kteří provádí všelijaká kouzla a také při nich vzývají duchy.

Na vlajce této země najdeme souhvězdí Jižní kříž a zlatou rajku.

Dynamika s maskami

Kněz přinese několik masek a rozdá dětem. Děti mohou jednotlivé masky popsat – koho, nebo co mají představovat. Kněz se může také zeptat dětí, co by asi řekl Ježíš jednotlivým maskám. Co by řekl loupežníkovi, princezně...Potom vysvětlí: „Všichni vlastně nosíme jakousi masku. Chceme, abychom vypadali lépe, než ve skutečnosti jsme. Jenže Ježíš nás zná. Před ním nám nepomůže žádná maska, a proto se snažíme, abychom před ním skutečně byli takoví, jací jsme. Odhazujeme proto své masky. K tomu nám má pomoci i postní doba, do které vstupujeme. I dřív tomu tak bývalo. Před postní dobou se lidé radovali, probíhal masopust a dělaly se průvody s maskami. V postní době ale se masky schovaly a lidé tím dávali najevo, že svůj život chtějí žít skutečně bez masek, že si na nic nechtějí hrát. O to se máme snažit i my.“

Argentina

Více než třetina Argentinců žije v hlavním městě, které se jmenuje Buenos Aires. V tomto městě a v jeho okolí dnes žije asi 11 milionů obyvatel. Můžeme zde vidět metro, luxusní obchody, ale také velkou bídu. Na jihu země se nachází tzv. Ohňová země. Ta je nazvána podle ohňů, u kterých se ohřívali místní indiáni. Panuje tu totiž deštivé a větrné podnebí. V dřívějších dobách tito indiáni chodili téměř nazí a před sněhem a větrem se chránili tím, že si tělo potírali tukem. V 19. století však podlehli nemocem, které sem přivezli bílí obyvatelé. Poslední indiáni potom vymřeli kolem roku 1972 a zásluhou jednoho kněze se uchoval jejich slovník.

Kdo z nás by neslyšel o pampách, kde se prohání gaučové. Ti jsou podobní kovbojům v Americe a dokážou se orientovat podle hvězd. Slovo gaučo původně pochází z výrazu pro psance, protože často skutečně žili mimo zákon. Dnes pracují v dobytkařských farmách, stavějí ohrady pro dobytek a mají velká stáda koní. Oni sami jezdí na divokých koních, kteří pocházejí z Mexika. Muži pravidelně musí prohlížet dobytek kvůli klíšťatům a jiným cizopasníkům. Při prohlídce jeden drží zvíře za rohy a další za oháňku. Jinak gaučo nosí klobouk se širokým okrajem, aby se tak chránil před pálicím sluncem. Bavlněná nebo vlněná pokrývka zvaná pončo pomáhá udržet v noci teplo. Široký kožený opasek je opatřený stříbrnou přezkou a je navíc zdobený stříbrnými mincemi. Pytlovité kalhoty se jmenují bombachas a nosí se zastrčené do bot. Dříve, když gaučové potřebovali chytit dobytek, tak mu vrhali pod nohy provazy zakončené kulatými kameny, zašitými do koňské kůže. Dnes ale raději používají laso. Boty jsou z pravé tuhé kůže a jsou velice odolné proti opotřebování. To jsou gaučové. Kromě skotu se v Argentině ještě chovají ovce a tato země patří k největším vývozcům vlny na světě.

Dynamika se světly

Na vlajce Argentiny najdeme slunce. Je to slunce starých Mayů, kteří ho uctívali jako jedno ze svých božstev. Slunce je moc důležité k životu. Kněz se zeptá dětí, jestli znají ještě jiné zdroje světla, než je slunce. „Znáte, děti, ještě něco, co také svítí? Nemusí to svítit samo od sebe, ale klidně za pomoci baterií.“ Děti vyjmenovávají různé světelné zdroje od přirozených až po ty umělé. Kněz potom vysvětlí: „Představte si, že všechna tato světla jednou přestanou svítit. Dokonce i slunce. Ani to nebude svítit věčně. A přece jedno světlo nám zůstane, i když ostatní světla zaniknou. Píše o tom svatý Jan v poslední knize Nového zákona. Naším světlem bude Beránek, tedy Pán Ježíš. To je naše světlo, které bude stále svítit a žádná tma ho nikdy nepohltní.“

Indie

V Indii najdeme snad nejstarší náboženství. Jmenuje se hinduismus a na celém světě má v současné době asi 650 milionů věřících. Hinduisté mají ve velké úctě všechno živé. Některá zvířata jsou pro ně dokonce posvátná. Je to třeba slon, had, opice, kráva, želva, nebo krokodýl. Naopak lovit se může tygr, protože je velmi nebezpečný. Kdo zabije tygra, tak si může nechat jeho drápy a tesáky.

Řeku Gangu uctívají hinduisté také jako bohyni. Je to posvátná řeka, která je dlouhá 2 500km. Nepatří k nejdelším řekám světa, ale jistě je nejuctívanější řekou světa. Každý rok sem přicházejí miliony hinduistů, aby se zde vykoukali. Věří totiž, že při koupeli jim jsou smyty zároveň i jejich hříchy. Lidé dokonce přinášejí řece oběti a házejí do jejích vod růžové lotosy. Na břehu řeky hoří hranice, kde se spalují těla zemřelých. Tělo se nejdříve namočí do vody a potom to trvá i několik hodin, než obřad skončí a příbuzní nakonec rozpráší popel nebožtíka ve vodách řeky. Je to přání každého hinduisty, aby mohl právě takto zakončit svůj život – být rozprášen v posvátné řece.

V Indii se také nachází snad nejkrásnější mauzoleum na světě. Je jím známý Tádž Mahal, který nechal smutný vládce postavit pro svoji zemřelou ženu. Když jeho žena zemřela, tak slíbil, že nechá postavit nejkrásnější hrobku a svůj slib také splnil. Hrobka byla postavena v 17. století a stavěla se dvacet let. Pracovalo zde 20 000 dělníků, pomáhalo 1000 slonů a materiál se dovážel z Ruska, Persie i Tibetu. Stavba je skutečným skvostem, který obdivují turisté z celého světa. Součástí stavby jsou i čtyři minarety.

Samozřejmě, že když je řeč o Indii, tak nemůžeme zapomenout na drobnou, malou ženu, která v Kalkatě v roce 1950 založila Kongregaci misionářek lásky. Není to nikdo jiný než Matka Tereza, žena, která zasvětila svůj život službě Bohu a bližním. V roce 1979 obdržela za svoji činnost dokonce Nobelovu cenu míru a všichni, kdo ji znali, vzpomínají na její svatý život. Byla to skutečně svatá žena!

Dynamika – umět si pomáhat

Někomu pomáhat, není vůbec jednoduchá věc. Chce to dobré přátele a spolupracovníky. Proto Ježíš na začátku své veřejné činnosti hledá pomocníky – apoštoly. I Matka Tereza hledala pro své dílo ochotné spolupracovnice a tak mohla vzniknout kongregace, která se potom starala o všechny potřebné, trpící a nemocné.

Kněz vysvětlí: „Dnes si vyzkoušíme, že to není tak snadné dobře spolupracovat. Budu potřebovat čtyři dobrovolníky, kteří ponesou nemocného.“ Kněz vyvolá dobrovolníky a každému dá do ruky provázek. Provázky jsou přivázány ke kroužku, na který se umístí pingpongový míček. Děti natáhnou provázky a jejich úkolem je přenést nemocného /míček/

na určené místo, aniž by jim spadl na zem. Míček je možné přenést pouze tehdy, když jsou provázky natažené, nikdo jej nesmí povolit, kroužek se tedy nesmí kymáčet a čtyři nosiči musí jít pěkně pomalu, s ohledem jeden na druhého. To je spolupráce.

Řecko

Někteří z vás už možná navštívili Řecko, nebo některé přilehlé ostrovy. Mnoho lidí vyhledává tato místa právě kvůli dovolené. Ročně jich sem přijíždí asi 9 milionů. Jiní zase cestují do Řecka kvůli nádherným a starým památkám, jiní se sem vypravují po stopách svatého Pavla. Je to nádherná a stará země s bohatou historií.

Řecko je známé tím, že se zde konaly 1. olympijské hry. Bylo to někdy v 8. století před Kristem. Proto i novodobé olympijské hry začaly také v Řecku – a sice v roce 1896 v Aténách. Staří Řekové byli tedy výborní sportovci, ale také válečníci. Je třeba také ale zmínit jednu jejich velkou slabost: byli hodně pověřčiví a samozřejmě neuznávali jediného Boha, ale měli velké množství bohů a bůžků. A protože byli pověřčiví, tak tisíce z nich putovaly do Delf. Delfy byla známá věštitrna a lidé sem chodili, aby se dověděli svoji budoucnost a radili se o důležitých otázkách. Před věštbou se ovšem každý poutník musel očistit v lázni. Později moudří lidé našťestí věštitrnu zrušili.

Už tenkrát lidé ve starém Řecku pěstovali olivy, které se tu pěstují dodnes. Tato země je dnes třetím největším vývozcem oliv na světě. Olivovník je celkem malý strom, který ale vydrží dlouhá staletí. Olivy se sklízí na podzim. Plody se střešují ze stromů ručně nebo strojem do velkých sítí, potom se sbírají a třídí. Jedí se buď zelené nedozrálé, nebo černé vyzrálé. Když se z nich vyrábí olivový olej, tak se vyzrálé plody nejprve pomelou na hustou kaši a pak se lisují. Řekové milují olivy!

Dynamika – kdo je pravý Bůh?

Už jsme zmínili, že se do Řecka dostal na svých cestách i svatý Pavel. Všude kolem sebe viděl sochy bohů, kterým se Řekové klaněli. V Aténách se jim snažil něco povědět o svém Bohu, ale lidé ho nechtěli moc poslouchat. I dnes je to podobné. Lidé se klanějí všelijakým bohům a o pravém Bohu nechtějí moc slyšet. Kněz přinese plakát a fixy a vysvětlí: „Pro lidi jsou dnes takovými bohy sportovci, herci, umělci, zpěváci...Mnozí lidé se na ně skutečně dívají jako na nějaká božstva. My se pokusíme jména některých napsat na tento plakát.“ Kněz nechá děti napsat několik jmen známých osobností a potom řekne: „Všichni lidé, které jste napsali, jsou skutečně hodně šikovní a oblíbení. Ale jsou to jenom lidé. Nikdo z nich není bohem. Našemu Bohu se nikdo z nich nemůže rovnat. Proto na druhou stranu plakátu napíšeme – Bůh je jenom jeden, lidé nejsou žádní bozi!“

Jordánsko

Oblast Blízkého východu leží mezi Evropou a Středním východem při okraji Středozemního moře. Patří sem Izrael, Libanon, Jordánsko a Sýrie. Tady se zrodily nejstarší civilizace a zároveň s těmito končinami jsou těsně spjata tři velká náboženství – židovství, křesťanství a islám. Půda je zde převážně vyprahlá a neplodná, ale při březích Středozemního moře se zelenají úrodné kraje. V současné době jsou tyto země sužovány neklidem, válkami a konflikty.

Jordánsko je typická muslimská země. Většina starých muslimských měst je vystavěna podle jednotného vzoru. Srdcem města je hlavní mešita, která bývá i největší budovou. Obklopují ji jiné významné objekty a stánky trhovců. V těchto stánkách se potom prodává zboží k náboženským účelům, např. svíčky, kadidlo a literatura. Úzké a křivolaké ulice, které poskytují stín a chrání před větrem a prachem, se rozbíhají směrem k hradbám. Soukromí je tu posvátné – dveře domů v úzkých uličkách nesmějí být naproti sobě.

Důvodem, proč turisté celého světa navštěvují tuto zem, jsou starobylé památky. Hluboko v poušti se nachází skalní město Petra, které bylo vytesáno už ve 4. století před Kristem do světle růžového vápence. Toto město bylo dlouhou dobu zapomenuto, až roku 1812 jeden cestovatel putoval tímto krajem a od místních beduinů slyšel vyprávět o jakýchsi zříceninách a jakémsi městě. A tak došlo ke znovuobjevení Petry. Ke královským hrobkám se člověk dostane pouze na koni po úzké stezce, která prochází větrnou průrvou. Jeden z dílů oblíbeného Indiana Jonese byl natáčen právě v tomto skalním městě.

Dynamika – sobectví

Jordánsko vděčí za svůj název řece Jordán, se kterou jsme se seznámili už během našeho vyprávění o Izraeli. Řeka Jordán spolu s Mrtvým mořem leží přesně na hranici obou zemí. I o Mrtvém moři jsme se už dříve zmínili. Ještě vám něco musím o tomto moři říci. Řeka Jordán se vlévá do Mrtvého moře. Ale co to? Mrtvé moře už neposílá vodu Jordánu dál a všechnu si nechává pouze pro sebe. Mrtvé moře „myslí“ tedy pouze na sebe a na nikoho jiného. Je tedy pěkně sobecké a proto se plným právem jmenuje Mrtvé. Není v něm také ani špetka života.

Podobně je tomu i s člověkem, který myslí pouze na sebe. Nevidí, neslyší, nemluví – nic ho nezajímá, jenom on sám. Kněz vyvolá jednoho dobrovolníka. Nejdříve mu nasadí na uši sluchátka (např. walkman). Potom mu dá na oči černé brýle a nakonec vezme lepicí pásku a přelepí ústa. Potom kněz vysvětlí: „To je obrázek člověka, který myslí jenom na sebe – nevidí druhé, nemluví a neslyší. Je zaujat tak sám sebou, že to ostatní ho nezajímá. Chybí mu život stejně jako Mrtvému moři. Dávejme si tedy pozor na sobectví, abychom nedopadli jako toto

zvláštní moře, které „myslí“ jen a jen na sebe. Je třeba si také všimnout druhých a nebýt vůči nim ani hluchý, ani slepý, ani němý.“